

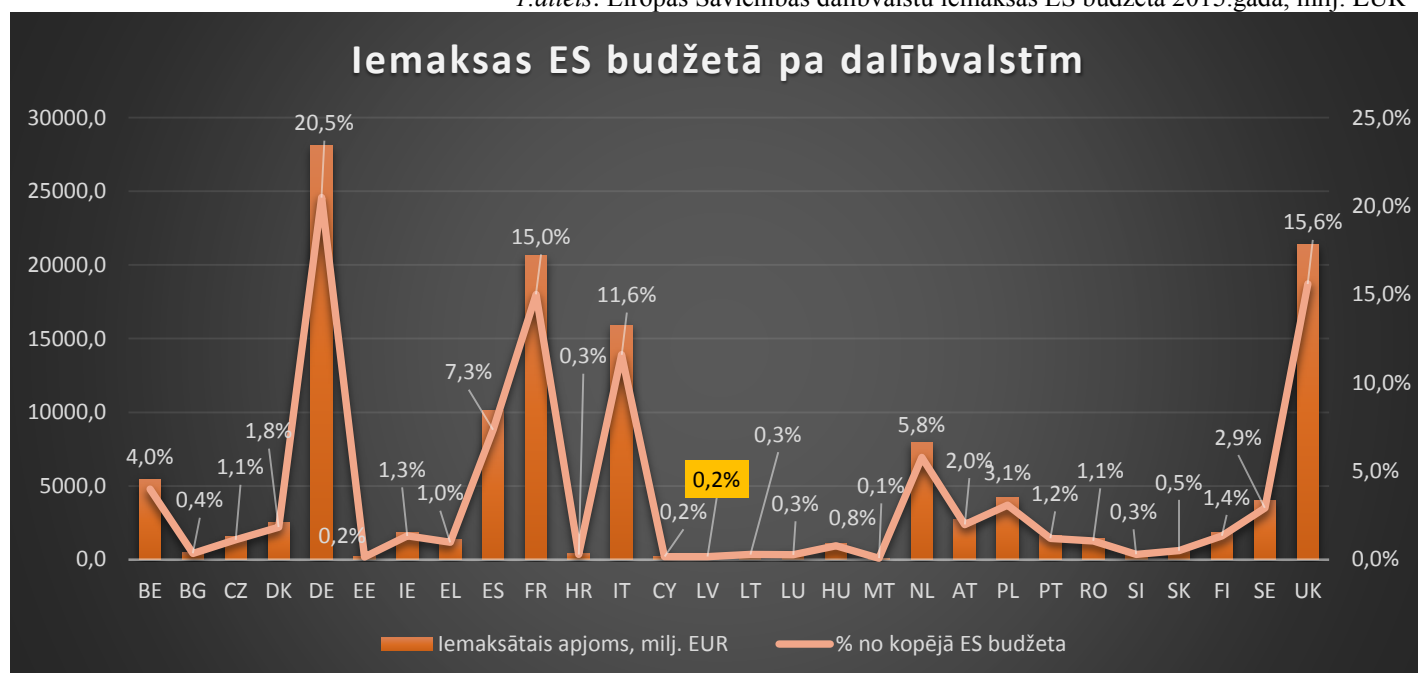
Eiropas Savienības budžeta bilance 2015.gadam (Latvija)

2015.gads ir otrais gads pašreizējā plānošanas periodā (šobrīd spēkā daudzgadu finanšu shēma (DFS) 2014.-2020.gadam), kurā tiek turpināta septiņu gadu plānošanas perioda programmu ieviešana. 2015.gadā ES budžetam nācās ne vien turpināt saprogrammēto projektu realizāciju, bet arī risināt vairākus iepriekš neplānotus izaicinājumus (migrācijas krīze un drošības izaicinājumi). Tādēļ 2015. finanšu gada laikā tika veikti vairāki ES budžeta grozījumi ar mērķi pārskatīt izdevumus un veikt pārdales, kā arī izmantot īpašos ārpusbudžeta instrumentus, lai mobilizētu finansējumu iepriekš budžetā neparedzētām aktivitātēm.

Eiropas Savienības budžeta ienēmumi

2015.gadā **Latvijas** iemaksas Eiropas Savienības (ES) budžetā veidoja 235,6 milj. EUR. No kopējās summas, kuru ES dalībvalstīm (DV) kopīgi bija jānodrošina ES budžetā 2015.gadā jeb 137 334,7 milj. EUR, Latvijas iemaksa veido 0,2%, kā norādīts 1.attēlā. Tas Latviju 28 dalībvalstu¹ sarakstā ierindo 25. pozīcijā.

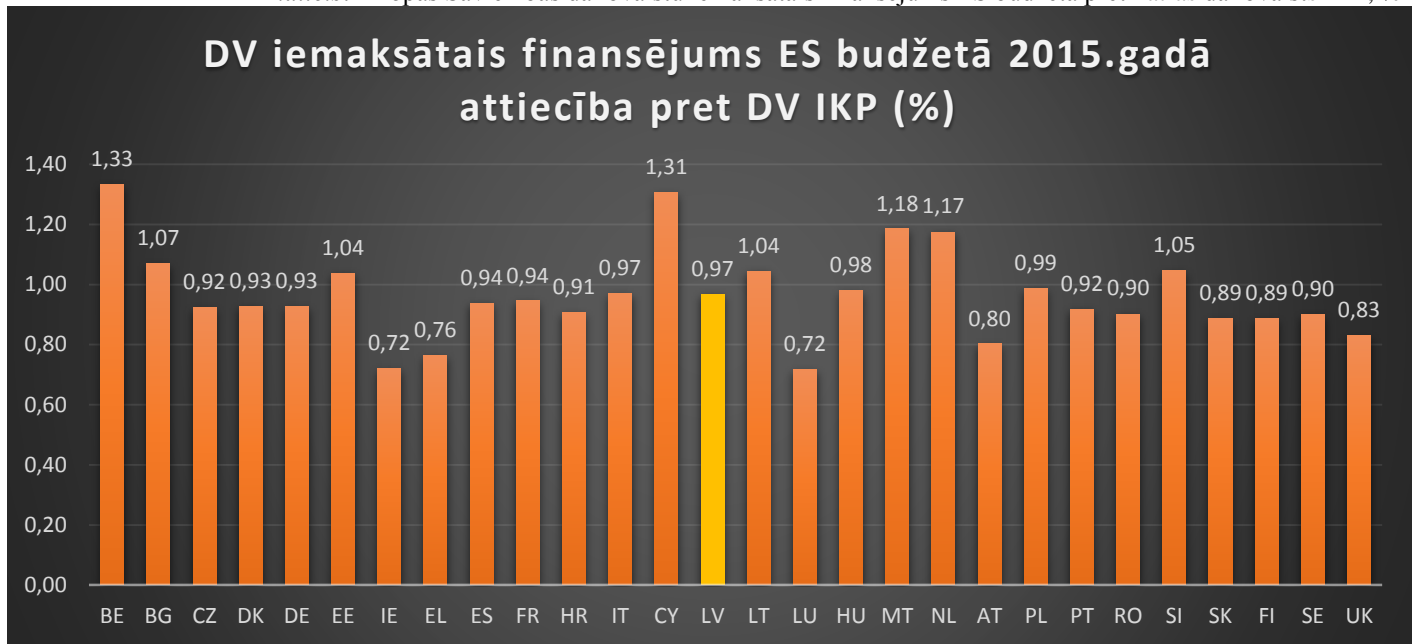
1.attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu iemaksas ES budžetā 2015.gadā, milj. EUR

Attiecinot valstu iemaksas ES budžetā pret to iekšzemes kopproduktu (IKP), kā parādīts 2.attēlā, Latvija ierindojas 12. vietā visu dalībvalstu vidū, tā kā Latvijas iemaksātais apjoms veido 0,97% no tās 2015.gada IKP (24 348,5 milj. EUR tekošajās cenās). Salīdzinot valstu iemaksu apjomu ar to labklājības līmeni, redzams, ka iemaksas ir samērā līdzvērtīgas un procentuālās attiecības amplitūda nav liela, variējot 0,7% - 1,3% robežās.

¹ BE-Belģija; BG-Bulgārija; CZ-Čehijas Republika; DK-Dānija; DE-Vācija; EE-Igaunija; IE-Īrija; EL-Grieķija; ES-Spānija; FR-Francija; HR-Horvātija; IT-Itālija; CY-Kipra; LV-Latvija; LT-Lietuva; LU-Luksemburga; HU-Ungārija; MT-Malta; NL-Nīderlande; AT-Austrija; PL-Polija; PT-Portugāle; RO-Rumānija; SI-Slovēnija; SK-Slovākija; FI-Somija; SE-Zviedrija; UK-Apvienotā Karaliste

2.attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu iemaksātais finansējums ES budžetā pret katras dalībvalsts IKP, %

Eiropas Savienības budžeta izdevumi

2015.gadā lielos apjomos tiek samazināti izdevumi iepriekšējā plānošanas perioda programmām, sakarā ar to projektu noslēgšanu, tomēr aizvien lielāku tempu uzņem pašreizējā plānošanas perioda programmu ieviešana, līdz ar ko palielinās arī atlīdzināmie izdevumi jaunajiem projektiem. Izdevumi ES budžetā tiek vērsti konkurētspējas un nodarbinātības veicināšanas virzienā, ekonomiskās un sociālās kohēzijas nodrošināšanai, dabas resursu saglabāšanai un lauksaimniecības politikas realizācijai, iekšējās drošības un tiesiskuma jomai, un pastiprināti migrācijas politikai, Eiropas ārējai politikai, tāpat arī izdevumi nepieciešami ES institūciju administratīvo funkciju nodrošināšanai.

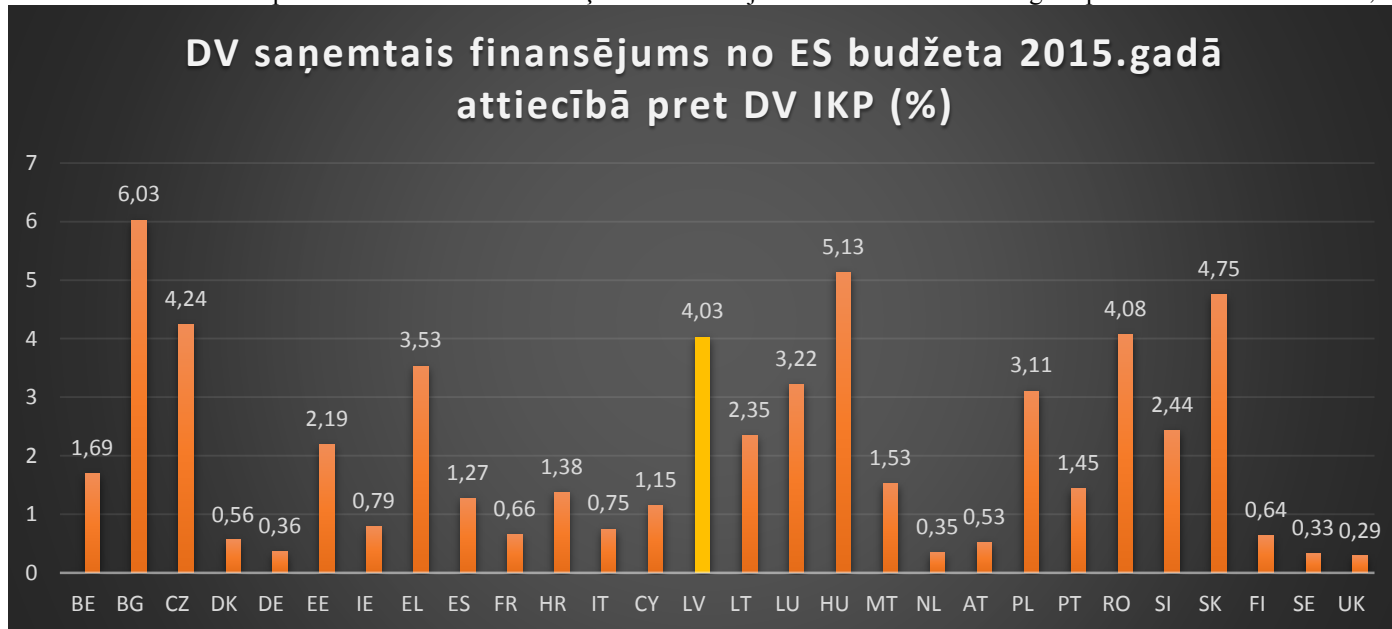
Pārskats par 2015.gadā faktiski veiktajām izmaksām dalībvalstīm no ES budžeta norāda, ka lielākā daļa atlīdzināmo izdevumu veikti dalītās pārvaldības programmu ietvaros (*Kohēzijas politika, Kopējā Lauksaimniecības politika*), kuras ievieš Eiropas Komisija sadarbībā ar pašām DV. Bet Eiropas Komisijas tieši pārvaldītajām nozarēm ES budžeta līdzfinansējums tiek plānots daudz mazākā apjomā. 1. tabulā attēlots DV iemaksātais finansējums pa nozarēm, norādot izdevumu kategorijas īpatsvaru ES kopējā budžetā.

1.tabula: Dalībvalstīm izmaksātā finansējuma īpatsvars ES budžetā pa izdevumu kategorijām

Kategorijas nosaukums	Izmaksātais DV 2015.gadā (milj. EUR)	Procentuālā daļa no kopbudžeta 2015.gadam (%)
1a. Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai	13 032,7	10%
1b. Ekonomiskā, teritoriālā un sociālā kohēzija	50 872,9	39%
2. Ilgtspējīga izaugsme: Dabas resursi	56 486,0	43%
3. Drošība un pilsonība	1 935,0	2%
4. Globālā Eiropa	138,0	0,1%
5. Administrācija	7 451,8	5,8%
<i>Izmaksāts DV no īpašajiem ārpusbudžeta instrumentiem</i>	192,2	0,1%
Kopā	130 108,6	100%

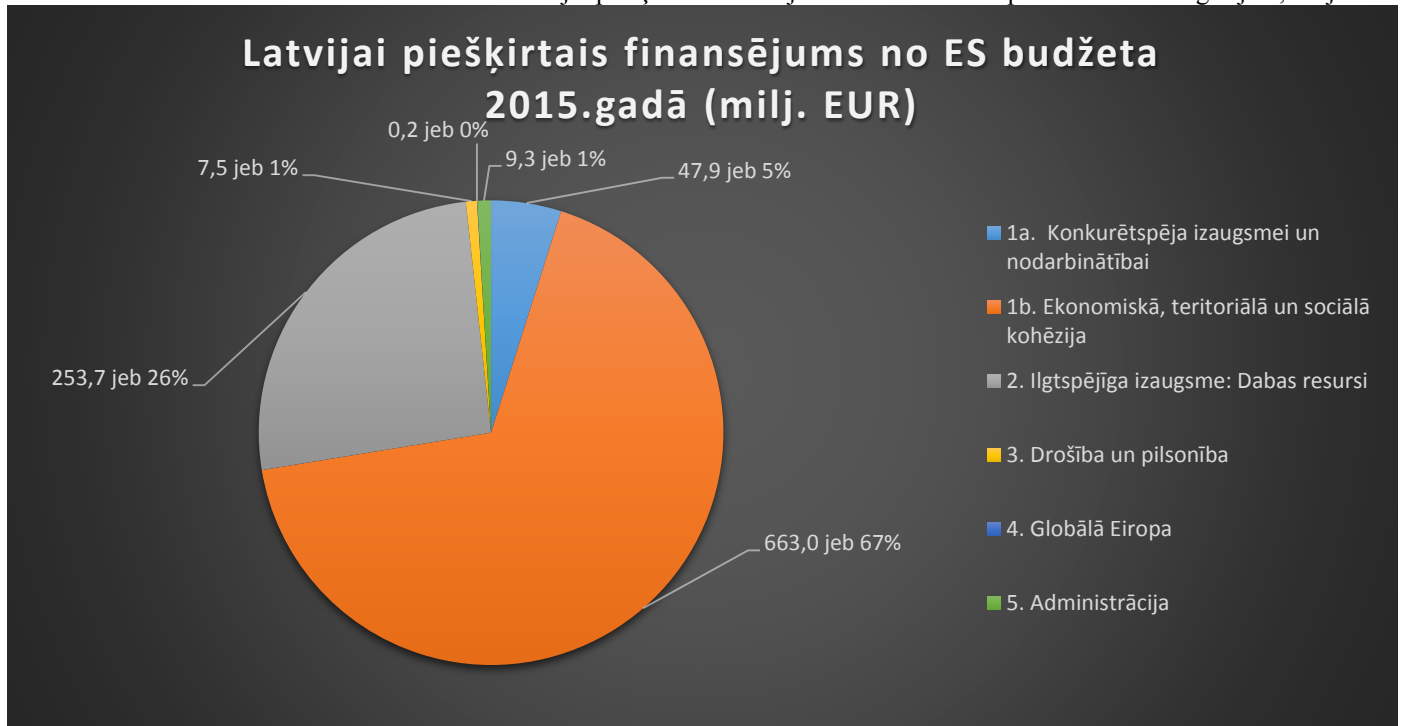
Arī Latvija, kā ES dalībvalsts, iepriekšējā finanšu gadā saņēma līdzfinansējumu kopējo politiku ieviešanai, kas 2015.gadā kopumā veidoja 981,6 milj. EUR jeb 0,8% no kopējiem ES budžeta izdevumiem (130 108,6 milj. EUR), kuri izmaksāti dalībvalstīm. Attiecinot dalībvalstu saņemto finansējuma apjomu no ES budžeta pret katras DV iekšzemes kopproduktu, Latvija ierindojas 6.vietā starp visām 28 dalībvalstīm. Procentuāli Latvijas saņemtie līdzekļi no ES budžeta veido 4% no Latvijas 2015.gada IKP (skatīt 3.attēlā).

3.attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu saņemtais finansējums no ES budžeta 2015.gadā pret katras dalībvalsts IKP, %

Zemāk 4.attēlā norādīts Latvijas no ES budžeta saņemtā finansējuma apjoms iepriekšējā finanšu gadā, strukturējot saņemtos resursus pa nozarēm. 2015.gadā ikgadējo rēķinu apmaksai Latvija lielāko summu jeb 663,0 milj. EUR (67% no saņemtā kopapjoma) saņēmusi 1.b budžeta izdevumu apakškatērijā *Ekonomikas, sociālā un teritoriālā kohēzija*. Kategorijas ietvaros finansējums tiek piešķirts no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālais fonda (ESF) un Kohēzijas fonda (KF). Otra lielākā budžeta izdevumu kategorija, kuras ietvaros Latvija saņēma finanšu līdzekļus un par kuru EK veikusi rēķinu apmaksu 253,7 milj. EUR apmērā (26% no kopapjoma), ir budžeta izdevumu kategorija *Ilgspējīga izaugsme: dabas resursi*. Šīs izdevumu kategorijas ietvaros Latvija, tāpat kā citas dalībvalstis realizē Kopējo lauksaimniecības politiku un saņem līdzfinansējumu no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF), Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF). Zinātnes, pētniecības, transporta un enerģētikas, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu atbalsta projektu realizācijai no 1.a budžeta izdevumu kategorijas *Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai*, Latvija 2015.finanšu gadā saņēmusi līdzfinansējumu 47,9 milj. EUR apmērā (5% no kopapjoma). Šīs nozares ietvaros Latvija realizē projektus un piedalās tādās programmās kā Apvārsnis2020, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (CEF), Erasmus un instruments mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas veicināšanai (COSME). Salīdzinoši mazāku līdzfinansējumu Latvija 2015.gadā saņēmusi migrācijas politikas un iekšējās drošības, kultūras, un civilās aizsardzības politikas ieviešanai, īstenojot projektus un iesniedzot rēķinus apmaksai budžeta izdevumu kategorijā *Drošība un pilsonība* 7,5 milj. EUR apmērā (1% no kopapjoma). Par minimālu summu DV tiek atlīdzināti izdevumi 4. izdevumu kategorijas *Globālā Eiropa* ietvaros, tā kā šī kategorija finansē ES ārpolitiku un drošības politiku un valstis praktiski nerealizē individuālus projektus šajās programmās. 4.izdevumu kategorijā Latvija ir saņēmusi atlīdzināmos izdevumus 0,2 milj. EUR apmērā, kas praktiski neatspoguļojas procentuāli saņemtajā kopapjomā par iepriekšējo finanšu gadu.

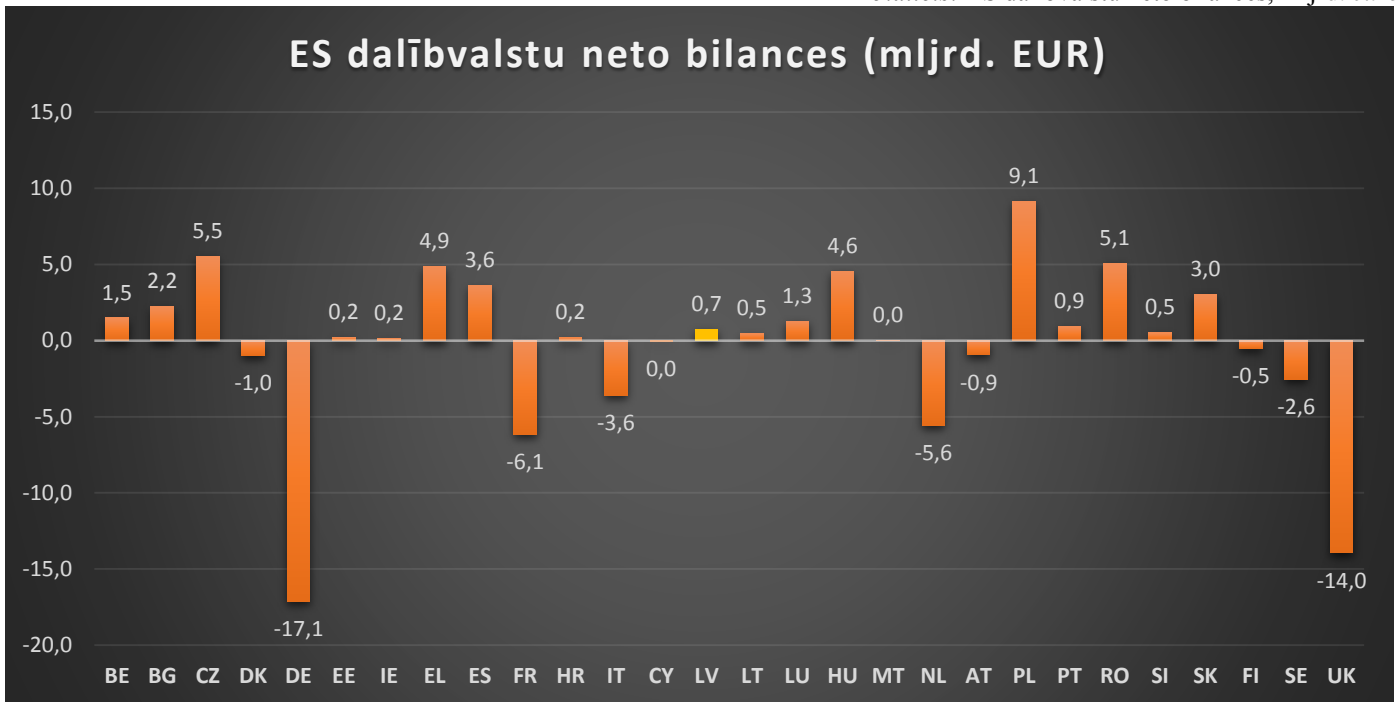
4.attēls: Latvijai piešķirtais finansējums no ES budžeta pa izdevumu kategorijām, milj. EUR

Neto bilance

Attiecinot dalībvalstu veiktās iemaksas ES budžetā pret saņemto finansējumu no ES budžeta, valstis klasificējas neto maksātājvalstīs un saņēmējvalstīs. Vērtējot valstu bilances 2015.gadā (skatīt 5.attēlā), redzams, ka valstu pozīcijas praktiski nemainās un joprojām ES budžetā tādas valstis kā Vācija, Francija, Apvienotā Karaliste, Nīderlande, Dānija, Zviedrija, Somija, Austrija, arī Itālija vairāk iemaksā nekā saņem. Savukārt, tādas valstis kā Polija, Čehija, Rumānija, Grieķija, Ungārija, Spānija, Slovākija, Bulgārija u.c no ES budžeta saņem vairāk, nekā tajā iemaksā. Latvijas neto bilance visus iepriekšējos gadus, kopš iestāšanās Savienībā ir bijusi pozitīva un arī 2015.gadā veido 0,7 mljrd. EUR, tā kā šajā gadā Latvija iemaksājusi Savienības budžetā 235,6 milj. EUR, savukārt, saņēmusi dažādu programmu ietvaros kārtējā gada laikā 981,6 milj. EUR.

5.attēls: ES dalībvalstu neto bilances, mljrd. euro

6.attēlā atspoguļotās dalībvalstu bilances ir izteiktas iemaksātajās un saņemtajās EUR vienībās. Latvija 2015.gadā par vienu iemaksāto EUR ES budžetā no tā ir saņēmusi vidēji 4 EUR. Attēlā parādīts, ka neto maksātājvalstis par katru iemaksāto EUR pretī saņem tikai daļu no tā jeb vidēji 0,40-0,88 EUR centus. Savukārt, neto saņēmējvalstu iemaksāto un saņemto EUR attiecība svārstās no 3 līdz gandrīz 6 EUR par katru iemaksāto valūtas vienību.

6.attēls: ES dalībvalstu saņemtā finansējuma apjoms uz 1 iemaksāto EUR

